dražební výminky v žalobě blíže naznačeny, mohou na základě rozsudku žalobce i žalovaný činiti v tomto směru svoje návrhy, a nedocílí-li se dohodnutí, stanoví dražební výminky soudce. Vklad exekučního práva zástavního k výkonu dílčího rozsudku místa nemá (roz. ze dne 6. března 1878 č. 2423, sb. 6869); naproti tomu může býti věc, jež má býti rozdělena, exekučně odhadnuta (roz. ze dne 10. prosince 1884 č. 13837, sb. 10289; ze dne 1. března 1881 č. 2388, sb. 8314; ze dne 19. srpna 1875 č. 9012, sb. 5841).

c) Útraty odhadu a dražby nesou obě strany (roz. ze dne 1. srpna 1882 č. 8787, sb. 9070; ze dne 24. května 1881 č. 5547, sb. 8399; ze dne 17. dubna 1879 č. 3909, sb. 7422), jelikož tyto útraty nemají ráz výloh exekučních, nýbrž naopak vznikly v zájmu obou stran a tudíž obě strany musí je dle poměru svých podílů nahraditi.

Žaloby určovací.

I. Část všeobecná.

Žaloby dělí se na žaloby o splnění (Leistungsklagen) a žaloby určovací (Feststellungsklagen). Rozdíl je ten, že žaloby o splnění směřují k tomu, by žalovaný byl odsouzen k nějakému plnění, snášení neb opomenutí (ad aliquid faciendum, patiendum vel ommittendum), kdežto žaloby určovací domáhají se pouze výroku soudcovského o existenci neb neexistenci nějakého právního poměru neb práva, nedomahají se však kondemnace žalovaného. Žaloby určovací jsou náhradou za staré žaloby vyzývací a vyzvání, by složený účet byl schválen nebo vytýkán (§§ 66—73, 100, 101 starého s. ř.). Zejména musí dnes vlastník zapsané nemovitosti neb knihovního práva nastoupiti žalobou určovací, chce-li, by bylo určeno, že nestává práva, jež bylo zaznamenáno. Je-li nález příznivý, může poznámkou tohoto v knize pozemkové předejíti se opětnému povolení záznamu (§ 48 odst. 2 kn. ř. a čl. XXXIX. uv. z. k c. ř. s.). Žaloby určovací jsou pak buď žalobami samostatnými neb vedlejšími (podružnými) a obojí mohou býti zase buď žalobami kladnými neb zápornými.

II. Předmět samostatných žalob určovacích.

Žaloby tyto mohou směřovati k tomu:

1. aby bylo na jisto postaveno, že tu jest neb není nějaký právní poměr nebo právo (zejmena žaloby na zjištění manželského nebo nemanželského otcovství, dále žaloby, by zjištěna byla platnosť nebo neplatnosť manželství ve sporu manželském a pod.). Vládní předloha chtěla připustiti též zjištění »einer rechtserheblichen Tatsache«. Výbor škrtl však tato slova z toho důvodu, že by se tím mohl každý skutkový element právního poměru státi již o sobě předmětem sporu;

2. aby uznána byla pravosť listiny, neb by na jisto byla postavena její nepravosť (§ 228 c. ř. s.).

Podmínkou přípustnosti žalob určovacích jest však, by žalobce měl právní zájem na tom, aby právní poměr nebo právo nebo pravosť listiny co nejdříve byly na jisto postaveny soudním rozhodnutím. Právní zájem, aby určení co nejdříve se stalo, jest věcnou náležitostí nároku žalobního a musí býti tudíž poukázán jako každá jiná materielní náležitosť nároku žalobního. Zda má však žalobce takový právní zájem, rozhodne se teprve rozsudkem vzneseným o žalobě určovací po skončeném sporu, nikoliv snad již při zavedení řízení. Upozorniti sluší dále na to, že nestačí pro pří-

pustnosť žaloby určovácí, má-li žaloba právní zájem na tom, aby zjištění se stalo, dříve než bude moci podati žalobu o splnění, nýbrž právní zájem musí býti již v přítomnosti a nestačil by zájem právní na budoucím zjištění.

Výjimečně není třeba průkazu právního zájmu na brzkém určení právního poměru v těchto případech:

1. podají-li žalobu dědicové osob, jež byly se státem v poměru súčtování ve smyslu dv. d. ze dne 6. března 1789 č. 984 sb. z. s. Dle § 156 cís. pat. ze dne 9. srpna 1854 č. 208 ř. z. nesmí pozůstalosť po osobách, jež byly zavázány k účtování naproti státu, býti odevzdána beze svolení příslušného úřadu. Otálel-li úřad uděliti toto svolení k odevzdání pozůstalosti, mohli dědicové, pokud se tím cítili býti stíženi, podati na fiskální úřad řádnou žalobu vyzývací, kterou se domáhali toho, by úřad fiskální prokázal nároky, pro které má býti pozůstalosť zadržena (dv. d. ze dne 6. března 1789 č. 984 sb. z. s.). Na místo této žaloby nastoupila ovšem nyní žaloba určovací dle § 228 c. ř. s.;

2. když žaloba určovací nahražuje bývalou žalobu vyzývací ve smyslu pat. ze dne 31. prosince 1800 č. 514 sb. z. s. Dle tohoto pat. mohl totiž pachtýř erárních statků podati žalobu na úřad fiskální, když mu bylo pohrozeno odnětím statků pro nesplnění převzatých jím závazků. Žaloba tato byla povšechně považována za žalobu vyzývací;

3. když žaloba určovací nahražuje žalobu vyzývací připuštěnou pat. ze dne 16. ledna 1786 č. 516 sb. z. s. Dle § 2 tohoto pat. může ten, kdo se cítí býti stižen účetním vyřízením v zákonné lhůtě (pokud se týče 12 neděl po doručení) nastoupiti pořad práva nebo současně žádati za milosť. Pořad práva záleží dle § 3 cit. pat. v tom, že podá se řádná žaloba vyzývací, kterou se fiskus dohání, by dokázal právo (zum Beweise des Rechtes), které v účetním vyřízení k platnosti přivádí (čl. XXXVIII. uv. z. k c. ř. s.). V uvedených případech podává se právní zájem na podání těchto žalob již z účelu těchto žalob a může tudíž žalobce býti sproštěn zvláštního ještě průkazu zájmu tohoto;

4. při podružných žalobách určovacích (viz odst. III.).

III. Podružné žaloby určovací.

Žalobce může i beze svolení žalovaného až do konce ústního jednání navrhnouti, by právní poměr nebo právo, jež během rozepře spornými se staly a na jichž existenci nebo neexistenci závisí zcela nebo z části rozhodnutí o prosbě žalobní, byly na jisto postaveny rozsudkem o žalobě vyneseným. Podobný návrh učiniti může za týchž podmínek i žalovaný. O návrzích těch může však býti rozhodnuto též rozsudkem mezitimním, předcházejícím rozhodnutí ve věci hlavní, jakmile líčení o návrzích těch jest zralým k rozhodnutí. Rozsudek mezitimní pokládá se ve příčině opravných prostředků za rozsudek konečný (§§ 236, 259, 393 c. ř. s.). Vyloučeny jsou však mezitimní návrhy určovací, lze-li o předmětu návrhů těch projednávati pouze ve zvláštním řízení pro záležitosti toho druhu výlučně předepsaném (řízení manželské, ve věcech rušené držby, ve věcech nájemních atd.), aneb když předpisy o předmětné příslušnosti soudů odporují takovému návrhu (§ 236 civ. ř. s.). Ostatně žalovaný může návrh takový ku platnosti přivésti i žalobou vzájemnou, ač jsou-li zde podmínky § 96 j. n. Upozorniti však sluší na to, že podružné žaloby určovací domáhati se mohou pouze toho, by určeno bylo, že tu jest neb není nějaký

soukromoprávní poměr nebo právo, nikoliv však též toho, že listina je pravou nebo nepravou. Průkazu právního zápisu netřeba.

IV. Zvláštní návrh určovací v řízení patentním.

O zvláštním návrhu určovacím jedná § 111 zák. ze dne 11. ledna 1897 č. 30 ř. z. Každému je totiž volno dáti rozhodnutím určiti, že výrobky, jež chce vyráběti, do obchodu přiváděti, neb jichž chce užívati, neb že výrobní postup, kterého zamýšlí upotřebiti, ani zcela ani z části nespadají pod patent, který od něho buď určitě označen. O návrhu rozhoduje úřad patentní a pravoplatné rozhodnutí, že určitý výrobek nebo postup výrobní nespadá pod určitý patent, vylučuje každý soudní krok majetníka patentu naproti tomu, kdo si vydobyl určovacího rozhodnutí pro porušení výrobku nebo výrobního postupu v rozhodnutí označeného.

Žaloby vlastnické viz Vlastnictví.

Žaloby z obohacení viz Obohacení bezdůvodné.

Žaloby z obohacení v právu směnečném.

Nároky směnečné promlčují se ve krátkých lhůtách a namnoze jest jich uplatnění podmíněno splněním jistých náležitostí a předsevzetím určitých úkonů. Zmeškají-li se tyto lhůty a opomenou-li se tyto úkony předsevzíti, zanikají práva směnečná. Tím může se snadno státi, že osoby směnečně zavázané sprostí se svého závazku, aniž jej splnily, ač měly jej splniti jako ekvivalent za obdrženou hodnotu, takže přijetím valuty neb úhrady nabývají skutečného prospěchu, materielně neospravedlněného, kdežto majitel směnky pozbývá svého práva, aniž byl uspokojen a trpí tudíž ztrátu, škodu. Ač následky zmeškání i v jiných oborech právních se naskytují, jsou tyto v právu směnečném obzvláště tuhými, poněvadž zmeškání snadno a dle zkušenosti často se přihází. Aby zmírněn byl tento stav ustanovuje ratione aequitatis čl. 83 sm. ř.: Zanikl-li směnečný závazek vydatele nebo příjemce promlčením nebo tím, že byly zmeškány úkony k zachování práva směnečného zákonem předepsané, jsou jmenované osoby zavázány jen potud, pokud se škodou majitele směnky obohatily. Proti indosantům, jichž směnečný závazek zanikl, nárok takový jest vyloučen. Žaloba dle čl. 83 sm. ř. jest žalobou z obohacení (condictio sine causa), základem jest neospravedlněné obohacení. Směřuje na vydání obohacení, jež tu v době žaloby ještě jest. Podmínkou její jest platná, avšak promlčená nebo následkem promeškání zaniklá směnka vydaná nebo vlastní (čl. 98 č. 10 sm. ř.). Theorie a praxe namnoze chybně pojímá povahu této žaloby a tudíž i chybně odpovídá na otázky podrobnější, žaloby této se týkající. V praxi jsou pak obtíže všem žalobám z obohacení společné značně zvýšeny.

V jednotlivostech sluší uvésti:

1. Passivně legitimován jest vydatel vlastní nebo vydané směnky a příjemce. Indossanti jsou tohoto ručení zákonem výslovně sproštěni, ač nikterak není vyloučeno, že by se promlčením směnky neb preiudicem nemohli bezdůvodně obohatiti. Žaloba nesměřuje proti trassátovi, směnečnému rukojmímu, čestnému příjemci cti. K žalobě jest aktivně legitimován majitel směnky legitimovaný dle čl. 36 sm. ř. (v textu zákonném jest nedopatřením po slově »majitel« vynecháno slovo »směnky«). Nálezem ze dne 10. března 1863 č. 1239, rozhodl nejvyšší soud, že ze slova »bleiben« ve čl. 83 sm. ř. nelze dovozovati, že by žalobu dle čl. 83 mohl podati jen ten majitel směnky, jenž ji drží v době, kdy pro-